

Kabinet ilustrácie — IV.

Nana Furiya, Petra Hilbert, Miloš Kopták,
Vladimír Král, Martina Matlovičová, Ľuboslav Paľo,
Katarína Slaninková, Peter Uchnár, Bystrík Vančo

V kabinete chémie sa miešajú vône a pachy, v prírodovednom kabinete zasa čosi rastie a niečo, zaliate v skle, nás upúta vo vitríne. V kabinete jazykov sa povalujú kopy kníh a v kabinete hudobnej výchovy, tam zasa zneje množstvo zvukov. Ale čo sa deje v kabinete ilustrácie? Hm... tam sú uložené príbehy s obrázkami. Čakajú na to, kedy sa na ne pozriete a povie: „TOTO!“ Toto som už videl. Toto si pamätám z knižky...

Ilustrácia dopĺňa text príbehu, prerastá ho a stáva sa jeho súčasťou. Zostáva v pamäti dieťaťa alebo dospelého, ktorý knihu číta, kreslí v nej stopu, ktorá potom, aj po desiatkach rokov, dovedie čitateľa k dielu späť. Je zvláštne, že napriek dlhej a úžasnej tradícii slovenskej knižnej ilustrácie, ak vynecháme knižné festivaly a prehliadky, je ilustrácia ešte stále iba zriedka predstavovaná vo výstavných sieňach ako svojbytné dielo.

A tak sa to pokúšame napraviť.

V Kabinete ilustrácie IV nájdete ilustrácie súčasnej generácie štyridsiatnikov a päťdesiatnikov — áno, tej prelomovej generácie, ktorá ako prvá po roku 1989 vstúpila na skutočný (medzinárodný) knižný trh, nedeformovaný žiadnymi rozhodnutiami zhora, ale len tým, čo žiadal čitateľ. A aj ten sa menil v čase. Mal každú chvíľu iné predstavy o tom, na čo sa chce pozerieť, iné obrázky v ňom vyvolávali chuť čítať. Prešiel si cestu od hltania čohokoľvek, čo prišlo zo západu, potom sa vracal k overeným, už desiatky ráz vydaným titulom, až začal čítať skutočne nezávislé príbehy a autorské knihy.

A títo autori išli s čitateľom.

Skúšali ho zaujať: pozrite sa, ako — experimentovali s formou, so štylizáciou, úplne opustili popisné, statické momenty v dielach, menili techniky, vtiahli do hry nové médiá.

A ich diela zaujali nielen na Slovensku. Všetci vystavovaní autori ilustrovali v zahraničí, prezentovali sa na veľtrhoch aj na samostatných či spoločných výstavách.

Tak nech sa páči, vstúpte... a pozerajte sa.

NANA FURIYA (*1961)

„... ja si musím prácu rozvrhnúť, pracujem pomalšie.“

V rokoch 1992 – 2000 študovala na Katedre grafiky a knižnej tvorby Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave u prof. Dušana Kállaya. Doposiaľ vytvorila ilustrácie pre viac ako šesťdesiat kníh, niektoré z nich sú tzv. autorské. Jej obrázky, žiaľ, skôr než slovenskí poznajú japonskí, taiwanskí, kórejskí a čínski čitateľa, aj tí z USA. Za svoju tvorbu získala napríklad International Golden Pen v Belehrade alebo Cenu Gozan v Japonsku.

Pozrite sa: tie obrázky sa smejú. Láskavo, nežne. Vždy čitateľne – autorka vie, že jej čitateľa sú malé, veľmi malé deti a potrebuje si s nimi porozumieť, tak aby príbehom rozumeli aj vtedy, keď nie je nablízku nikto, kto by čítal. Stačí, aby sa pozeral a vie, čo sa deje. Dobré sa cíti tam, kde jej vydavateľ umožní tvoriť na veľkej ploche — keď jej jasne farebné ilustrácie neoddelí od písmeniek, ale naopak: keď im dovoľí vzájomne sa k sebe primknúť.

PETRA HILBERT (*1977 – †2017)

„Dievčatko malé, plné snov bývalo v dome nad riekou s ním divozverí rodičia, nehádajú sa, nekričia len každého dňa k večeri, srdce jej topia v tanieri.“

Najskôr študovala reprodukčnú grafiku na Strednej polygrafickej škole v Bratislave, potom odbor bábkarska scénografia na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Kľúčové boli pre ňu stretnutia s Borisom Droppom, ktoré ju odštartovali k ilustrácii — postupne vytvorila desiatku kníh, polovica z nich získala ocenenia v súťaži Najkrajšia kniha roka. V roku 2011 vydala svoju autorskú knihu Balada o srdci, v súčasnosti sa pripravuje vydanie druhej — poslednej — Pepína z Longitálu.

Je minimalistická. Nepreplní stránku, necháva v nej priestor pre čitateľa: „tu máš, domysli si, dokresli si“. Hej. Experimentuje — ale iba zľahka. Tak, aby v každom obrázku zostali čisté línie. Pevná stavba každej ilustrácie drží príbeh pohromade. Listujete knižkou a vidíte, cítite, ako jeden obrázok nadväzuje na druhý, ako vás ťahá príbehom, ako s vami chce o ňom hovoriť. Používa tradičné techniky — pero a štetec, ale vytiahla aj takmer zabudnuté fixky.

MILOŠ KOPTÁK (*1969)

*„... toto je fantastický maliar škaredých obrazov.“
(návštevník TOTO! je galéria)*

Študoval na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici, potom na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave v ateliéri grafiky a knižnej tvorby prof. Dušana Kállaya a na École des Beaux Arts vo Francúzsku. Ilustroval viac než dvadsať kníh. Založil ASIL — Asociáciu ilustrátorov a je spoluautorom projektov Fru Fru Gallery a TOTO! je galéria. Je nositeľom Ceny Ľudovíta Fullu, vystavoval v Českej republike, Nórsku, Južnej Kórei, Litve, Taliansku, Poľsku, Španielsku.

Takmer každá jeho kniha je iná — iná štylizácia, iná technika. Tvorí radikálne. Nejde do dohody s autorom textu, nesekunduje mu, nepodlieza, nepýta sa „ako to myslel, keď to písal“. Tvorí tak, akoby sa hral vášnivú adrenalínovú hru, v ktorej preskakuje z tvaru na tvar, z príbehu vyberá nečakané detaily a doslova volá čitateľa, láka ho k tomu, aby ho príbeh začal baviť. Aby ho rozosmial, aby mu v hlave ostal vtip.

VLADIMÍR KRÁL (*1974)

*„Rád by som robil autorské knihy...
znamená to, že si môžem upravovať vzťah k textu,
riešiť vizuál celej knihy, jej kompozíciu a rytmus.“*

Študoval na Katedre animovanej tvorby Vysoké školy múzických umení. Ilustrovať začal v roku 2001, od začiatku pred kvantitou preferuje výber kvalitného textu – jeho dielo zahŕňa zatiaľ 5 kníh. Získal viacero ocenení v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska a Cenu Ministerstva kultúry SR. Rovnako ako ilustrácii sa venuje aj grafickému dizajnu, animovanej tvorbe, bábkovej scénografii a priestorovému riešeniu.

Má rukopis, ktorý sa ľahko rozpozna medzi ostatnými. Ovplyvnený štúdiom animácie a viacerými realizáciami, akoby obrázky v knihe rozpohyboval, akoby ich nechcel nechať zamrznuté, statické. Postavy sú plastické, dej sa v nich na seba vrství. Napriek tomu, že sú „plné“ farieb, bez bielych miest, nepôsobia „ťažko“, naopak – je to ich sýta sviežosť, ktorá vytvára napätie, emóciu.

LUBOSLAV PAĽO (*1968)

*„Zistil som, aké náročné je pre výtvarníka ‚poznačeného‘
akademickým výtvarným výcvikom napodobniť anatomické
nepresnosti a nelogické perspektívy gotických majstrov.“*

Študoval na Katedre animovanej tvorby Vysoké školy múzických umení. Mnohé z jeho kníh získali ocenenia v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska. Je nositeľom ceny Zlatého jablka na Bienále ilustrácií Bratislava. Rovnako ako ilustrácii sa venuje aj grafickému dizajnu, animovanej tvorbe a bábkovej scénografii a priestorovým riešeniam. Od roku 2003 pôsobí na Katedre grafiky a knižnej tvorby Vysoké školy výtvarných umení.

Jeho rukopis čitateľ ľahko rozpozna: v obrázkoch sa stále niečo hýbe, svojich hrdinov zachytáva v letku, v behu, nikdy ich nenecháva staticky stáť. Pracuje s vtipom, ale nie s tým drsným – jeho humor je láskavý, milý. Hutné, sýte farby vytvárajú ilúziu, že ilustrácia je plastická, ak by sme sa jej dotkli, dotkli by sme sa vlastne objektu, nielen papiera. A predsa: výsledný tvar nie je ťažký, raz ho odľahčí kontúrou, inokedy množstvom bieleho miesta.

MARTINA MATLOVIČOVÁ (*1975)

„... po každej knižke by sa mi zišla terapia.“

Najskôr študovala na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave, potom na Katedre animačnej tvorby na Vysoké škole múzických umení. Venuje sa nielen knižnej ilustrácii, ale aj tvorbe priestorových objektov. Jej diela boli vydané na Slovensku, v Českej republike, vo Fínsku a pod. V rokoch 2000 – 2016 získala niekoľko ocenení v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska, Cenu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a aj ocenenie Zlaté jablko BIB v roku 2009.

Keď ilustruje, tak do obrázkov vkladá vlastné metafory, nenechá sa „len tak“ vliecť autorom textu, vedie s ním dialóg, dopĺňa jeho rozprávanie. Tomu podriaďuje aj štýl svojej tvorby: jej maľby sú ako koláže – kúsok z príbehu, kúsok pridané, kúsok ponechaný fantázii čitateľa, všetko v sviežich, nápaditých farebných kombináciách a najmä všetko maľované s vtipom, tak aby sa čitatelia mohli smiať, aby sami hľadali v obrázkoch vtipy a figle.

KATARÍNA SLANINKOVÁ (*1975)

„Myslím si, že každému sa páči niečo iné.“

Študovala na Škole umeleckého výtvarníctva u prof. Gabriela Štrbu, neskôr na Vysoké škole výtvarných umení na Katedre grafiky u doc. Róberta Jančoviča a na Vysoké škole umeleckého priemyslu v Prahe v ateliéri grafického dizajnu u profesora Zdeňka Zieglera. Získala viacero ocenení v súťaži Najkrajšia kniha, ktoré udeľuje Medzinárodný dom umenia pre deti Bibiana. Ilustovala viac než 10 kníh a publikácií.

Je naratívny typom ilustrátorky, ktorá dokáže tvoriť pre akúkoľvek vekovú kategóriu, pridať hodnotu akémukoľvek textu — od rozprávok po kresby na tarotové karty. Občas je hravá ako malé dieťa, vekom čitateľa vážne, mení svoje ilustrátorské techniky tak, aby si čo najviac porozumeli, aby si boli blízki: pre deti volí expresívnu farebnosť, pre teenagerov kresbu podobnú komixu (či mangám). Sú pre ňu typické jednoduché „čisté“ línie.

PETER UCHNÁR (*1970)

„... rád robím veci na hranici možností.“

Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave absolvoval na Katedre voľnej grafiky a ilustrácie u profesora Dušana Kállaya a chvíľu na nej aj pôsobil ako pedagóg. Už v roku 1999 získal cenu Zlaté jablko na Bienále ilustrácií Bratislava, neskôr množstvo ocenení v rámci súťaže Najkrajšia kniha roka. V roku 2005 mu bola udelená Cena Ľudovíta Fullu za ilustračnú tvorbu pre deti a mládež. Na svojom konte má doteraz takmer tridsiatku kníh.

Jeho tlenené „modré“ ilustrácie — to sú vlastne maľby, vtesnané do stránok knižky. Tolko hmoty a pritom taký pocit ľahkosti. Vieme si ich predstaviť na stenách galérie, vieme ich pohľadom natiahnuť do veľkých rozmerov. Lákajú, ťahajú, vábia čitateľov do deja. Len málokedy v nich nájdeme biele plochy, priestory, ktoré mu vydavateľ ponúka, plní do posledného miesta, často v rotujúcich, vírivých, hlbokých kompozíciách.

BYSTRÍK VANČO (*1975)

*„... jeho krajiny sú fantazijné, mestá imaginárne...“
(Viera Anoškinová, výtvarná historička)*

Absolvoval odbor Propagačné výtvarníctvo na Súkromnej strednej umeleckej škole v Bratislave. Je autorom ilustrácií k desiatke kníh, ktoré vyšli na Slovensku aj v Česku. V roku 2007 boli jeho ilustrácie súčasťou medzinárodnej prehliadky Bienále ilustrácií Bratislava. Za knihu O strome, ktorý bol na ceste získal v roku 2006 ocenenie Najkrajšia kniha jari, rovnako bola ocenená aj kniha Hovoriaci vtáčik v roku 2008.

Jeho ilustrácie sú skromné a predátorské zároveň. Kombinuje tradičnú štylizáciu, naratívny štýl zobrazenia zastaveného deja s netradičným spracovaním a naopak. Jeho tvorbu podmieňuje výber textov – od pôvodných, súčasných diel pre deti, v súčasnosti prešiel k ilustráciám povestí. Vyštipkával príbehy do molitanu, teraz ich maľuje sýtymi farbami, zvyrazňuje na veľkých farebných plochách charakter hrdinov.

Tak — nech sa vám u nás — v kabinete ilustrácie — páči.
Vitajte. A pozerajte sa...

Ida Želinská